

Pèl & Ploma

Ayuntamiento de Madrid
L'ESFINX PARISENC, dibuix del natural, per R. CASAS

En Carles G. Vidiella

ART USUAL (1)

L'ambient artístic

L'Utrillo té la culpa de que jo m'enredi a fer lo que tants altres farien sortint-sen molt millor. M'ha demanat que ompli aquest espai pera completar el retrat den Vidiella, i ho faig per dos motius: perquè l'Utrillo demana convencent i perquè l'PROTAGONISTA és el meu mestre.

An en Vidiella sel coneix pel millor pianista que hi havia hagut anys enrera a Barcelona (segons altres pianistes d'ara), quan encara no s'coneixia prou l'art de tocar el piano.

Séns dubte, doncs, devia esser el millor. Ben segur que s' refereix això a l'epoca en que aquí s'acontentava tot-hom escoltant aquelles fantasies d'òpera italiana que donaven a conèixer el Sr. Pujol i uns quants altres de menys valer que ell. Ningú s' preocupava de res més que d'enlluernar an el public am passatges de més o menys habilitat combinats am motius que s' coneixien del Liceu.

Quina delicia pera ls *gourmants* sentir *Lucias*, *Lucrezias* i *Rigolettos* a tot arreu! Es tot lo que s' feia abans de presentar-se en Vidiella. Per lo tant, no hi ha dubte que ell va esser com una flor hermosa que neix en mig d'un camp de plantes malaltes. Llavors era l' millor pianista català; més tard ho va esser també, a pesar de que n varen sortir bastants am talent i facultats suficients pera competir am notabilitats pianistiques; i ho és encara avui, per més que pesi an els que l' troben poc fogós, lo qual vol dir que aquests no entenen ni senten l'art den Vidiella per molt que estudiin. Alguns són els que l' respecten, altres que sols li fan el *rendez-vous*, uns quants que s' dediquen a desacreditar-lo, i un reduït nombre que l' venerem. Tots junts li fem, sense pensar-ho, una atmosfera favorable i merescuda, perquè de tots els parers, l'indiferent, el desapassionat, el que no coneix ni ls defectes que li troben uns ni les qualitats que li reconeixem els altres, ne dedueix que n Vidiella és una figura.

Aquí, que és el país on la fama d'un artista puja i baixa com el paper de la *Bolsa*, no s'ha d'estranyar res.

Fòra d'uns quants que no sols són aficionats veritables, sinó conixedors de la musica perquè se la saben saborejar sols, executant-la pera ells, lo que aquí sen diu intel·ligents és una cosa que deixa molt que desitjar i que més sen pot dir amics d'un o altre artista: per això veiem sempre que l' defensen fins que hi renyeixen. Desde allavors aquell *genit* se torna l' ser més ignorant.

En Vidiella és a Barcelona l' quefe de l'escola seria del piano. Verdaderament és ell el mestre dels pianistes catalans. Qui ns ha ensenyat a tocar Chopin, Schumann i Beethoven, sinó ell? Qui ns ha tret el vici de buscar efectes a les obres clasiques, sinó ell? Qui ha lograt fer semblar facilis les obres dificeils, fugint del sistema rutinari i perillós de fer semblar dificeils les que en realitat són facilis d'execució, sinó ell? Qui ha tingut una ovació delirant en un concert donat pocs dies després d'haver-se sentit al més gran pianista que s'ha conegut, sinó ell?

No és en Vidiella l'unic que ha fet tot això?

No és en Vidiella qui toca més al cor dels seus oients quan interpreta una obra de Chopin?

Jo, que l'he sentit en llocs ont a l'artista no l'ha preocupat més que l'obra que interpreta, sense que ls nervis li hagin fet de les seves, jo puc dir, i em vanaglorio de dir-ho, que n Vidiella és el pianista que més m'ha fet sentir, no ja dels d'aquí, sinó de tots els que aquí han vingut, exceptuant en Rubinstein, que aquest sols el venero per lo que n'he sentit dir.

No és estrany que jo digui això, perquè a mi sols m'impresiona l' pianista que interpreta, i en cambi avorreixo al que no més executa, per més admirable i perfeccionada que sigui la seva màquina de tocar tecles.

Com a deixeble que soc den Vidiella puc parlar de coses que l' public no les veu, per més intel·ligent que s' tituli. Els procediments pera l'ensenyança de l'instrument és un art com qualsevulga. Aquests en Vidiella ls tenia immillorables a l'epoca que jo men vaig aprofitar; tant els hi he trobat sempre, que pera ls meus deixebles no n'he empleiat d'altres, obtenint resultats brillants.

No us estranyi, doncs, la meva admiració per en Vidiella. L'estimo com a mestre, com a amic i com a artista. En tots aquests conceptes l'he trobat sempre gran. No crec que ls que l' coneguen com jo poguen dubtar de que ho és. I els que ni com a artista sabeu lo que val més que per referencies, contesteu-me quan l'haureu sentit, si aneu an el concert que té anunciat.

Quan en Casas va arribar a París me va escriure una carteta que deia: «... fa una hora que soc a París i em sembla que mai me n'he mogut...» Més aquesta petita frase no diu res al costat de l'eloqüent discurs cridat per una figureta de dona dibuixada al darrera de la carta, que per sí sola demostra lo molt que adelantà en Casas al cap d'una hora d'esser a París.

A l'arribar an aquest punt de l'article ja m' sembla sentir moltes veus conegudes, desde les de baix profon d'home petit fins a les de contralt de noia espigada, que diuen rient amb aire suficient: «Tant mateix l'Utrillo n fa massa am lo que escriu al PEL & PLOMA! Ves ara voler fer-nos créure que amb una hora d'esser a París en Casas sap dibuixar millor!»

Ja poden riure tant com vulguin, que ho sostinc i penso poder-ho demostrar am l'ajuda d'arguments al nivell de tots els entenedors i d'alguns altres que no més podrien convèncer als que ja no cal, perquè pensen com jo, en aquest cas concret.

El primer argument el trec del primer dibuix que publica l' PEL & PLOMA en la seva primera plana. Pera tota persona ben proveïda de bones intencions artistiques, és a dir, que al mirar les coses no n veu primer que res les bestiesetes, és evident que aquest dibuix és el millor de tots els que ha fet el mateix autor, perquè és més gros, més fort, més fondo, més interessant, més suggestiu, en una paraula, més realment artístic que tots els altres. Aquesta dona asseguda, ni guapa ni lletja, però atractiva; ni ben ni mal vestida, però elegant; aquesta enigmatica figura que lo mateix pot pensar una novela den Gyp o quin tranvia pendrà pera tornar a casa; aquesta dona asseguda que lo mateix pot esser un cap de pardals que un ser transcendental, és ben bé *l'esfinx parisenc* esperant les cruentes preses que de totes les parts del món van a caure esllanguides sota les seves trocejadores ungletes de seductora fera. Me sembla esbrinar lo que pensa, en la seva reconcentració de paquet de nervis, envoltat de pells boreals, a l'evocar l'arribada dels pobles de la terra, embadalits per l'Exposició de la que ella n'és el monument més important, encara que no figuri en els planos oficials... I això que ni en Casas ni ningú hauria pogut fer del natural aquí li fou un joc al cap de vintiquatre hores de *no esser a Barcelona*.

El segon argument és la demostració del miserable ambient que pot respirar-se a Barcelona en el cultiu de les arts plastiques.

La pintura i l'esculptura, però molt més la primera, han de nodrir-se de tot lo que produeix la Naturalesa, de tot lo que combina l'home, de tot lo que s' veu i de tot lo que s' pensa. Més pera agafar els pinzells am força i llençar-se a combatre amb arguments ben pintats, és precis apoiar-se en una llarga i continua cultura dels ulls que devegades deuen mirar, contentant-se moltes altres no més que am veure. I on són els museus de Barcelona que puguin decidir en l'infant la bona inclinació a la Pintura? Quants van a veure l' raquitic i *amistós* museu municipal, en sos romiatges d'un edifici a l'altre? Quina familiaritat tenen els futurs pintaires amb aquestes incompletes pintures o amb els originals i les copies de Llotja, amb el retaule den Dalmau, amb els de la Catedral, amb aquella tela unica del Pi, amb aquell admirable Ribera que té en Riquer a casa seva, amb els que n Cabot i d'altres guarden en les llurs cases i que pocs han vist sisquera una volta, les cinc o sis colleccions particulars amb aires de museu!! Si s' té de sortir de Barcelona pera renovar la provisió d'aire sanitosament artístic, encara són més escassos els que ho fan. De quants són coneguts els retaules de l'iglesia de Sant Cugat del Vallés i l'esplendïd Sant Medí de la rectoria? I els de Granollers, de Sant Fost i de tantes altres poblacions de la vora? N'hi han molts de nois que han de fer de pintor que hagin vist el *Cau Ferrat*, l'incomparable Greco del Museu Balaguer, el museu diocesà de Vich, les potser dispersades teles de la collecció Miquel i Badia, i els seus vidres, i els den Cabot o den Riquer. La collecció dels dibuixos den Caselles és coneguda de molts? Quants les han tocades les rajoles den Font o den Pascó? Pera quantes mitges dotzenes no fou una revelació l'existència del *llibre de Passanties* de que parlà n Domenech en la seva apoteosi de l'Art català? On són els Veláz-

que visibles de Barcelona? I les obres de Goya, Botticelli, Veronès, Rembrandt, Holbein, Dürer, Fra Angelico, i de tants altres potentats del color o del dibuix?... Sense aspirar a tant: si fins la miqueta de museus que tenim estan més tancats que les caixes del Banc! Jo, que tinc la constància de portar-hi romeus d'Art, sempre he de parlar amb porters, municipals o celadores, abans d'entrar, a menys que no ensenyi targetes escrites den Pellicer, de les que aquest bon amic m'ha donat ampla provisió.

Toquem un altre rengló: com pot acostumar-se la vista al goig de lo hermós, amb l'extrafalaria manera amb que s'adifrecen les belleses femenines de Barcelona? Hi han dies en que les taques dels vestits fereixen dolorosament els ulls i malmeten el bon gust per semmanes senceres. Aquí la democràcia consisteix en usar quasi tot-hom indumentaria dolenta; a París, en acostar-se a l'elegància. Són maneres de veure, de viure, que fan un poble artista o antiestetic. Que s'millora, és evident; però s'va tant a poc a poc, que la distància que ns separa d'allí on dóna gust veure les corrents humanes és cada dia més gran. Ve a ésser una caiguda en moviment *uniformement retracat*, lo qual, éssent contrari a les lleis de la gravetat, ho és també a les de l'Art. Pera fer un ninotet com el que publiquem avui, en Casas hauria tingut d'obtenir la gràcia de persones que, per ésser poques i fóra del cercle de relacions artístiques, no poden, ni saben, ni volen servir de model. La noia que n'ha servit a París, sense ésser adotzenada, deu ésser un model professional d'aquells que allí van a dojo, i que no s'espatllen en deu ni en quinze anys. Que no? Doncs sapiguen que aquella deliciosa figureta del cartell i del quadret que fou la joia de l'última exposició den Casas fou feta amb la mateixa *Madeleine* que ja teníem fa dotze anys al molí de la Galette. Aquí, les societats d'aixerits i els pintors aficionats (?) desfan els escassos models, en pocs mesos.

Tercer argument que ls enclou tots: un pintor d'aspiracions ha de passar una vegada i una altra, i vegades i més vegades, per aquells deliciosos carrers de l'Ensanxe, uniformats com si fossin vestits d'Hospicià, o assecadors de bòvila. Que n són de suggestius aquells platanos de falsa fulla de vinya! Fins en això anem retracats, malgrat disfrutar d'un clima tant suau. A París els castanyers d'Indies han fullat enguany el 22 de Març. Aquí, els arbres encara semblen sistemes nerviosos d'estampa anatómica. L'únic carrer que ns fa quedar bé és aquell trocet del costat del Teatre de Catalunya, que ha tret tendre a l'entrar la Primavera.

Aquí, quan s'ha de fer un monument se mira lo que costa... i res més. Així tenim aquells models d'escribanies gigantesques, com aquelles que de tant en tant se regalen als directores de societats mercantils. Així no tenim més monument decentet que l den Galceran Marquet, quasi d'origen prehistòric, mentre tenim d'amagar l'obra mestra de marmolista del Pla de Palació, l'arc de xocolata, el músic de gomà inflada, el candeler de Colón, la tortrada den Güell i altres estatués que quasi m fan anyorar l'odiós déu *Nocturno* que hi havia aprop de l'Aduana.

Pera acabar: aquí res convida, al que fa ofici d'art, a produir obres que comentin l'hermosura de lo que ns rodeja: tot ha de sortir de l'imaginació, dolçament esmortida per la costum de no poder veure res. Ni arbres que rodant les llurs branques frondoses semblin nuvols descansant per terra; ni flors brodant amb paradisiaca llibertat les tendres catifes d'herba; ni aigües nètes corrent amb sorolls de cristall per les molçoses roques; ni golfs de roca dentada mossegant el mar rabiós que les deixati; ni les nostres hermoses ciutadanes lluint vestits entonats de color o ben modelats de dibuix; ni les animades converses artístiques dels de l'ofici; ni ls murs oficials plens de decoracions costoses; ni ls museus rublerts d'obres mestres i oberts de bat a bat a tots els assedegats de fer fruir la vista; ni sisquera una trista exposició cada dos anys pera veure entre tots quins fan millor paper; ni res de lo que forma l'*ambient*; aquell ambient fet de subtils fragments de bellesa presos de per tot arreu: en la casa, pel carrer, dels arbres, de les flors, dels trajos, de les paraules, dels que volen que s'faci art, dels que sols ho desitgen, dels que tant sels endona, però que deixen fer.

I jo, que no solament desitjo, sinó que crec que fóra facil que Barcelona l tingués aquest *ambient*, he de declarar lo que deia al començament: que n Casas i tots els altres pintors que n sapiguen, al cap d'una hora d'ésser a París ne saben molt més, perquè lo que aquí falta, allí sobra, i potser perquè... ja fa vintiquatre hores que no són a Barcelona.

TEATRE INTIM

Representació d'«Espectres», d'Ibsen

Si no haguéssim tingut el gust d'assistir a la representació dels *Espectres*, d'Ibsen, donada pel *Teatre Intim*, no hauríem pogut formar criteri de com va anar la funció. Les apreciacions se mouen dintre uns límits tant separats, que mentres molts alaben l'esforç den Gual i companys, altres l'ensorren sota una pluja de recriminacions en les que hi trobem nosaltres excésiva severitat.

No ns proposem discutir ni demostrar si ls actors que prengueren part en la representació estigueren a l'alçada de l'admirable obra del gran noruec; més lo que sí cal dir és que en Gual i els seus companys feren un esforç lloable i obtingueren un conjunt que permeté fer-se carrec de l'obra. Si no parlaré prou alt i si se sentia l'apuntador, són detalls que, am tot i tenir certa importància, no foren gaire notats per part dels que encara tenim bones escoltaderes i no ns posem al peu de l'elevat escenari del Liric.

Un punt important, i que ns perdoni n Gual la franquesa, és que, al nostre entendre, ara està l *Teatre Intim* en bon camí de prosperar. Considerant totes les representacions anteriors com provatures, posariem nosaltres la dels *Espectres* com el primer pas d'una serie de representacions progressives. Pera començar la formació d'un teatre del genre que deu introduir l'*Intim*, les bones traduccions d'obres d'indiscutible merit s'imposen. Vindrien després altres obres d'èxit quasi segur, com ho fou el de *L'alegría que passa*, i, un cop enrobustida l'institució i acostumats els actors a les taules, se podrien provar, am grans probabilitats d'ésser admeses, les obres de tendència i aquelles en que s'pretengués donar a conèixer nous punts de vista escènics.

En poques paraules, creiem la representació dels *Espectres* un fort encoratjament pera n Gual, al que tot-hom deu reconèixer una tenacitat de la que hi han pocs exemples en els moviments artístics de la nostra terra.

El proxím número

Adelantant-nos pocs dies a la publicació del *Jardi abandonat*, escrit per en Santiago Rusiñol i realçat amb música den Joan Gay, publicarem tres reproduccions de quadros del primer, desconeguts a Barcelona; el dibuix que den Joan Gay féu en Casas, alguns fragments de la música del *Jardi abandonat* i un *interessant* estudi de la compenetració de l'obra literària i pictòrica den Rusiñol, fet per en Miquel Utrillo, que l coneix a fondo i que aprofita l'ocasió pera donar les gràcies als admiradors i compradors del número 36, que no més se ven a *dos rals*, encara que valgui un imperi.

NOTA.—Els clíxés del present número han sigut fets per la casa J. TOMAS, 375, carrer de Mallorca.

Tipografia «L'AVENÇ»: Ronda de l'Universitat, 20. Barcelona.—Telefon 115

Se suscriu al PÈL & PLOMA

a Barcelona, en les llibreries de:

A Can Parés, 3, Carrer de Petritxol.
L'Avenç, 20, Ronda de l'Universitat.
Verdaguer, 5, Rambla del Mig.
Duran i Bori, 30, carrer de Fernando.
López, llibreria espanyola, 20, Rambla del Mig.
Corne, llibreria francesa, 8 i 10, Rambla del Mig.
Piaget, llibreria francesa, 23, Rambla del Mig.
Cerveseria dels IV Gats, carrer de Montesión.
Kiosco Tasso. Pla de la Boqueria (venda a l'engròs).

a Gràcia, a Can Nibó, 91, carrer Major.

a Madrid, Hector Kummer, llibreria, 91, Alcalá.

a París, l'on s'abonne chez:

Ed. Sagot, 39 bis, rue Châteaudun.
Boyreau & Chevillet, 22, rue de la Banque.
P. V. Stock, Galerie du Théâtre Français, 8, 9, 10 & 11, Palais Royal.
En vente dans tous les kiosques.

a London, Émile Pelletier, 56, Charlotte Street, Fitzroy Square.

a Bruxelles, Librairie Istace, Galerie du roi, 14, & Boulevard Anspach.

a México, Agencia Internacional, Cerrada de la Moneda, 8.

a Buenos-Aires, Joan Bonmati, Buen Orden, 284.

Ayuntamiento de Madrid

Pèl & Ploma ♦ Semmanari a 10 centims

Dibuixat per R. CASAS ★ ADMINISTRACIÓ: 6, Passeig de Gràcia, GRÀCIA-BARCELONA ★ Escrit per M. UTRILLO

SUSCRIPCIÓ

Barcelona, límits actuals, un any, 5 ptes. • Resto de España, un año, 6 ptas. • Union postale universelle, un an, 7'50 fr.

Tots els nous subscriptors per un any tenen dret a una prova d'artista.

Números atrassats, 25 centims.

CONCERT VIDIELLA

TEATRE PRINCIPAL

Dia 31 de Març, a les nou de la nit

PROGRAMA

I

GLUCK-BRAHMS	Gavotte en la major (1. ^a audició).
SCHUBERT	Ronde d'enfants, tema popular i variacions (1. ^a audició).
BEETHOVEN	Andante con mollo, Allegro ma non troppo, Presto de la Sonata en fa menor (Appassionata).

II

	Nocturn en re bemol.
	VALS en do sostenida menor.
	Preludi en la bemol.
CHOPIN	Scherzo (Fantaisie Macabre), Marche funèbre de la Sonata en si bemol menor.
PADEREWSKI	Danse cracovienne.
GRIEG	Danse norvegienne.
BRAMMS	Danse hongroise.

III

ROBINSTEIN	Barcarolle en la menor (1. ^a audició).
WAGNER-TAUSIG	Chant d'amour de Siegmound (Wal-kyrie) (1. ^a audició).
WAGNER-LISZT	Mort d'amour d'Isolde.
LISZT	Marche populaire Rákóczy.

Piano Bösendorfer, gran cana, cedit per D. Miquel Maras.

